

Kohtuasi C-354/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

4. juuni 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu kõrgeim halduskohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

2. juuni 2021

Apellant:

R.J. R.

Vastustaja:

Valstybės įmonė Registrų centras

Põhikohtuasja kaebuse ese

Keeldumine kanda Saksamaal välja antud Euroopa pärimistunnistuse alusel kinnistusraamatusse apellandi omandiõigus kinnisasjale, see tähendab Leedus asuvale maatükile.

Eelotsuse küsimuse ese ja õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 650/2012 sätete tõlgendamine; ELTL artikli 267 kolmas lõik.

Eelotsuse küsimus

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, artikli 1 lõike 2 punkti 1 ja

artikli 69 lõiget 5 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus kinnisasja asukohaliikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt saab Euroopa pärimistunnistuse alusel kanda omandiõiguse ülemineku kinnistusraamatusse üksnes siis, kui see Euroopa pärimistunnistus sisaldab kõiki kinnistusraamatu kande tegemiseks vajalikke üksikasju?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107; edaspidi „määrus (EL) nr 650/2012“): põhjendused 7, 8, 18, 67 ja 68, artikli 1 lõike 2 punkt 1, artikli 63 lõike 2 punktid a ja b, artikli 68 punkt 1 ning artikli 69 lõiked 1, 2 ja 5.

Komisjoni 9. detsembri 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 1329/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, nimetatud vormid (ELT 2014, L 359, lk 30); edaspidi „määrus (EL) nr 1329/2014“): artikli 1 lõige 5, V lisas oleva 5. vormi IV lisa punkt 9 ja joonealune märkus 13.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Leedu Vabariigi kinnistusraamatuseadus (Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas; edaspidi „kinnistusraamatuseadus“; käesolevas asjas on asjakohane 23. juuni 2015. aasta seaduse nr XII-1833 redaktsioon):

Artikkel 5

„[...]“

2. Kinnistusraamatu pidaja vastutab õigusaktides sätestatud korras kinnistusraamatusse kogutud andmete õigsuse ja kaitse eest. Kinnistusraamatu pidaja vastutab ainult selle eest, et kinnistusraamatusse kantud andmed on kooskõlas dokumentidega, mille alusel need kanded tehti.“

Artikkel 22

„Asjaõiguste tekkimist tõendavad dokumendid, neid õigusi mõjutavad koormatised ja õiguslikud asjaolud, mille alusel need õigused kantakse kinnistusraamatusse, on järgmised:

[...]“

5) pärimisõiguse tunnistus;

[...]

10) muud seaduses sätestatud dokumentid.“

Artikkel 23

„[...]

2. Avaldus tuleb esitada koos dokumentidega, mis kinnitavad nende õiguste tekkimist, mille registreerimist taotletakse, neid õigusi mõjutavaid võimalikke koormatise ja nendega seotud õiguslikke asjaolusid. [...]

3. Kandeavalduse dokumentid, mille alusel asjaõigusi kinnitatakse, luuakse, lõpetatakse, loovutatakse või koormatakse, [...] peavad vastama õigusaktide nõuetele ja sisaldama andmeid, mis on vajalikud kande tegemiseks kinnistusraamatusse.

4. Kandeavalduse dokumentid peavad olema loetavad ja sisaldama täielikke eesnimisid, perekonnanimesid, juriidiliste isikute nimesid, aadresse, kandega seotud isikute isiku- või registrikode ning kandega seotud kinnisasja kordumatut numbrit, mis antakse maakatastri kehtestatud korras. [...]

[...]“

Artikkel 29

„Kinnistusraamatu pidaja keeldub asjaõiguse registreerimisest [...], kui kandeavalduse läbivaatamise käigus tuvastatakse üks järgmistest asjaoludest:

[...]

2) kandeavalduse dokument ei vasta käesoleva seaduse nõuetele;

[...]

6) kinnistusraamatu pidajale esitatud avaldus või dokument ei sisalda kinnistusraamatut reguleerivates normides ette nähtud andmeid, mis on vajalikud kinnisasja ja selle suhtes õigusi omandavate isikute identifitseerimiseks [...]“.

Leedu Vabariigi valitsuse 23. aprilli 2014. aasta resolutsiooniga nr 379 kinnitatud kinnistusraamatu pidamise kord:

„[...] 14.2.2. Kinnistu identifitseerimisandmed:

14.2.2.1. katastripiirkond, katastrikvartal ja maatüki katastriüksus;

14.2.2.2. maatüki kordumatu number (identifitseerimiskood);

14.2.2.3. ehitise kordumatu number (identifitseerimiskood);

14.2.2.4. korteri või ruumide kordumatu number (identifitseerimiskood) [...]“.

Faktiliste asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Apellant R.J. R.-il on Leedu ja Saksa kodakondsus ning tema elukoht on Saksamaal. R.J. R.-i ema J.M. R. suri 6. detsembril 2015, tema surma ajal oli tema alaline elukoht Saksamaal. Apellant, kes on oma ema ainupärija, võttis Saksamaal ilma reservatsioonideta vastu kogu pärandi vastavalt Saksa õiguses sätestatud korrale ja tähtaegadele. Kuna pärandvara ei koosnenud mitte ainult tema emale Saksamaal kuulunud varast, vaid ka Leedus asuvast varast, esitas apellant määruse (EL) nr 650/2012 alusel pädevale Saksa kohtule Euroopa pärimistunnistuse taotluse. Amtsgericht Bad Urach (Bad Urachi esimese astme kohus, Saksamaa) väljastas 24. septembril 2018 apellandile Saksamaa Liitvabariigis pärimistunnistuse nr 1 VI 174/18 (edaspidi „pärimistunnistus“), milles märgiti, et 10. mail 2014 surnud G. R.-i ainupärija on J.M. R., ning Euroopa pärimistunnistuse nr 1 VI 175/18, milles märgiti, et 6. detsembril 2015 surnud J.M. R.-i ainupärija on R.J. R. ning et ta on pärandi ilma reservatsioonideta vastu võtnud.
- 2 Apellant esitas 15. märtsil 2019 VĮ [Valstybės įmonė] Registrų centrasile (riiklik registrikeskus) taotluse oma ema nimele registreeritud kinnisasja omandiõiguse kandmiseks tema nimele. Apellant esitas koos taotlusega pärimistunnistuse ja Euroopa pärimistunnistuse nr 1 VI 175/18, mis on välja antud 24. septembril 2018, nende dokumentide tõlgete ära kirjad ning J.M. R.-ile, G. R.-ile ja R.J. R.-ile väljastatud Leedu Vabariigi passide ära kirjad. VĮ Registrų centro Turto Registrų tvarkymo tarnybos Nekilnojamojo turto registro departamento Tauragės skyrius (riikliku registrikeskuse kinnistusregistrite haldusteenistuse kinnistusüksuse Tauragė kinnistusosakond; edaspidi „kinnistusosakond“) jättis 20. märtsi 2019. aasta otsusega nr SPR4-340 apellandi taotluse rahuldamata, märkides, et Euroopa pärimistunnistus nr 1 VI 175/18 ei sisalda Leedu Vabariigi kinnistusraamatuseaduses ette nähtud andmeid, mis on vajalikud kinnisasja identifitseerimiseks, see tähendab, et selles tunnistuses ei ole märgitud apellandi poolt päritud vara. Apellant esitas kinnistusosakonna otsuse peale vaide VĮ Registrų centro Centrinio registratoriaus ginčų nagrinėjimo komisijale (riikliku registrikeskuse keskregistripidaja vaidekomisjon, edaspidi „vaidekomisjon“). Vaidekomisjon jättis oma 9. mai 2019. aasta otsusega nr CSPR-147 kinnistusosakonna algse otsuse täielikult jõusse.
- 3 Kuna apellant ei olnud kinnistusosakonna ja vaidekomisjoni otsusega nõus, vaidlustas ta need Regionų apygardos administracinis teismases (piirkondlik halduskohus, Leedu). Apellandi kaebus jäeti 30. detsembri 2019. aasta otsusega põhjendamata tõttu rahuldamata. Apellant esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse Lietuvos vyriausiasis administracinis teismasele (Leedu kõrgeim halduskohus), paludes muu hulgas esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse määruse (EL) nr 650/2012 tõlgendamise kohta.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 Apellant märgib, et ta võttis kogu pärandvara ilma reservatsioonita vastu, seega puudub kogu pärandvarale, sealhulgas Leedus asuvale pärandvarale kohaldatava Saksa õiguse kohaselt alus Euroopa pärimistunnistuses konkreetselt ära tuua pärijale kuuluvad õigused või esitada loetelu asjaomasest varast. Apellandi sõnul näeb Saksa pärimisõigus ette surnud isiku õiguste üldõigusjärgluse ning kuna ta on ainupärija, läheb kogu pärandajale kuulunud vara talle üle ja Saksa pärimisõiguse kohaselt ei saa pärandvara nimetada ega muul viisil kindlaks määrata, sellisel juhul ei kohalda Saksamaa kohtud väljakujunenud kohtupraktika kohaselt määruse (EL) nr 650/2012 artikli 68 punkti 1, milles on sätestatud, et tunnistuses peab olema märgitud iga pärija pärandiosa ning vajaduse korral iga pärija õiguste ja/või talle kuuluva vara nimekiri, ning need kohtud ei märgi Euroopa pärimistunnistusse pärandvara kohta mingeid identifitseerimisandmeid. Määrus (EL) nr 650/2012 sellist nõuet ei sisalda, samuti ei nõuta sellise tõendi taotlemisel pärandvara täpsustamist ega selle identifitseerimisandmete esitamist. Apellant märgib, viidates määruse (EL) nr 650/2012 põhjendusele 18 ja artikli 69 lõikele 5 ning kohtujuristi ettepanekule kohtuasjas Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:387, et ta esitas need andmed oma kinnistamisavalduses ja et see oleks pidanud olema piisav. Nende andmete Euroopa pärimistunnistusse kandmata jätmine ei saa olla takistuseks pärandvara registreerimisele tema nimele, eriti juhul, kui ta on selle vara ainupärija. Registrikandeks nõutavad üksikasjalikud andmed võib esitada täiendavate dokumentide või lisateabena. Apellandi sõnul oleks vastupidine tõlgendus vastuolus määruse (EL) nr 650/2012 eesmärgiga hõlbustada pärijate õiguste kasutamist.
- 5 Vastustaja märgib, et vastavalt määruse (EL) nr 650/2012 põhjendustele 18 ja 68, artikli 1 lõike 2 punktile 1, artikli 69 lõikele 5 ja määruse (EL) nr 1329/2014 V lisas oleva 5. vormi IV lisa punktile 9 kohaldatakse kinnisasja pärimise korral selle kinnisasja omaniku registreerimise suhtes selle liikmesriigi õigust, kus see kinnisasi asub, olenemata riigist, kus Euroopa pärimistunnistus välja anti. Kinnisasjaõiguste registreerimise õiguslikud alused (muu hulgas pärimistunnistus) on loetletud kinnistusraamatuseaduse artiklis 22, seega mitte apellandi esitatud avaldus, vaid selles õigusnormis nimetatud dokumendid peavad kinnitama kandeavaldusega taotletavate õiguste tekkimist ja õigusnormide nõuete järgimist ning just nimelt need dokumendid peavad sisaldama kinnistusraamatusse kandmiseks vajalikke andmeid. Vastustaja ei nõustu apellandi seisukohaga, mille kohaselt kinnistusraamatuseaduse artikli 29 lõikest 6 olevat selge, et asjakohased üksikasjad võib ära tuua ka esitatud avalduses. Vastustaja märgib samuti, et kumbki kahest dokumendist, mille Amtsgericht Bad Urach Saksamaa Liitvabariigis välja andis, ei saa olla aluseks sellele, et kanda registrisse õigused maatükile, mille omanik oli G. R. Esiteks, pärimistunnistus nr 1 VI 174/18, milles on märgitud, et G. R.-i vara päris J.M. R., ei saa tekitada Leedu Vabariigis apellandi poolt taotletud õiguslikke tagajärgi kahel põhjusel: see dokument ei vasta määruse (EL) nr 650/2012 artiklis 68 sätestatud Euroopa pärimistunnistuse sisule ja vormile esitatavatele nõuetele ning seetõttu ei saa seda pidada Euroopa pärimistunnistuseks ega ka Leedu Vabariigi õiguse kohaselt välja antud

dokumendiks. Teiseks ei vasta Euroopa pärimistunnistus nr 1 VI 175/18 kinnistusraamatuseaduse nõuetele, kuna selles ei ole märgitud maakatastri eeskirjade kohaselt määratud kinnisasja kordumatut numbrit ega esitatud kinnisasja identifitseerimiseks vajalikke andmeid. Vastustaja rõhutas samuti, et apellant taotleb oma omandiõiguse kannet ainult ühe kinnistu suhtes, mis kuulus G. R-ile, kuid selle kinnistu kohta ei ole väljastatud Euroopa pärimistunnistust, samuti ei sisaldanud Euroopa pärimistunnistus nr 1 VI 175/18 andmeid ega teavet G. R.-i pärandvara koosseisu ja selle vastuvõtmise kohta.

Eelotsusetaotluse esitamise põhjenduste lühikokkuvõte

- 6 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib määruse (EL) nr 650/2012 ja määruse (EL) nr 1329/2014 asjakohaseid sätteid analüüsides kõigepealt, et pärijate, annakusaajate ning teiste surnule lähedaste isikute ja pärandaja võlausaldajate õiguste tõhusaks kaitseks näeb määrus nr 650/2012 ette Euroopa pärimistunnistuse loomise, mis peab võimaldama igal pärijal, annakusaajal või muul õigustatud isikul, keda on tunnistuses mainitud, tõendada teises liikmesriigis oma õiguslikku seisundit ja pärimisega seotud õigusi (1. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Mahnkopf, C-558/16, EU:C:2018:138, punkt 36, 12. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, punkt 59).
- 7 Määruse (EL) nr 650/2012 artikli 69 lõike 5 kohaselt on tunnistus kehtiv dokument, mille alusel võib teha pärandvara käsitlevaid kandeid liikmesriigi asjakohasesse registrisse. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul nähtub aga tunnistuse õiguslikke tagajärgi reguleerivatest sätetest, et selle valdamine ei tähenda iseenesest, et kinnisasja omandi ülemineku registreerimise õiguslikud tingimused, mis on ette nähtud selle kinnisasja asukoha liikmesriigi õiguses, ei kuuluks kohaldamisele. Seda järeldust kinnitab ka [määruse (EL) nr 650/2012] põhjenduses 18 esitatud selgitus, milles märgitakse, et „[e]lkkõige kehtib [...] Euroopa pärimistunnistus dokumendina, mille alusel saab teha pärandvara käsitlevaid kandeid liikmesriigi registrisse. See ei tohiks välistada registreerimisega seotud asutuste jaoks võimalust paluda registreerimist taotleval isikul esitada sellist täiendavat teavet või selliseid täiendavaid dokumente, mis on nõutavad registrit pidava liikmesriigi õigusaktide alusel [...]“.
- 8 Nagu nähtub kohtujurist Yves Boti poolt 17. mail 2017 kohtuasjas Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:387) esitatud ettepaneku punktist 67, peab määruse nr 650/2012 ulatus olema piiratud registrisse kandmise menetluste konkreetsete viisidega, sellest järeldub, et praktikas võib lisaks Euroopa pärimistunnistusele nõuda muid dokumente ja muud teavet, kui tunnistus ei sisalda näiteks piisavalt täpset teavet, et teha kindlaks asi, mille omandi üleminek tuleb registreerida.
- 9 Seda arvestades rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et käesolevas asjas asjakohaste riigisiseste õigusnormide kohaselt võib kinnistusraamatusse kandmiseks vajalikud andmed esitada ainult kinnistusraamatuseaduse artiklis 22 loetletud dokumentides ning kui registripidaja saab ebatäielikke andmeid, ei ole

tal kaalutusõigust juhinduda andmetest, mis on selle sätte kohaselt esitatud dokumendis, mida ei peeta seaduses registrikande aluseks.

- 10 Selliste riigisiseste õigusnormide mõju pärijate õigustele tuleb hinnata, võttes arvesse määruse (EL) nr 650/2012 ja määruse (EL) nr 1329/2014 sätteid, mis reguleerivad Euroopa pärimistunnistuse sisu. Määruse (EL) nr 650/2012 artiklis 68 on sätestatud, et „[t]unnistus sisaldab järgmist teavet ulatuses, mis on vajalik tunnistuse väljaandmise eesmärgi täitmiseks“. Selle artikli punktis 1 on sätestatud, et tunnistuses peab olema märgitud „iga pärija pärandiosa ning vajaduse korral iga pärija õiguste ja/või talle kuuluva vara nimekiri“. Määruse (EL) nr 1329/2014 V lisa 5. vormi IV lisa (mis on kohustuslik, kui eesmärk on pärija(te) õigusliku seisundi ja õiguste kinnitamine) punkti 9 eesmärk on määratleda „[p]ärijale määratud vara(d), mille kohta tunnistust taotleti (täpsustage vara(d) ja märkige kõik olulised tunnusandmed)“. Selle punkti joonealuses märkuses 13 selgitatakse, et tuleb märkida, „kas pärija omandas vara omandiõiguse või muude õiguste alusel“ ja märgitakse, et „registrisse kantud vara puhul märkige registri asukohaliikmesriigi õiguse kohaselt vara määratlemiseks nõutavad andmed (nt kinnisasja täpne aadress; maaregistri, maatüki või katastrinumbr, vara kirjeldus [...])“. Seega, kui esitatakse nendes sätetes määratletud andmed, kujutab tunnistus endast Leedu Vabariigis kehtivat dokumenti vara pärimise teel ülemineku kandmiseks kinnistusraamatusse vastavalt määruse (EL) nr 650/2012 artikli 69 lõikele 5.
- 11 Euroopa Kohus on oma praktikas täpsustanud, et määruse nr 650/2012 artikli 67 lõikes 1 on sätestatud tunnistust välja andva asutuse kohustus kasutada selleks rakendusmääruse nr 1329/2014 V lisa toodud 5. vormi (17. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus *Brisch*, C-102/18, EU:C:2019:34, punkt 30). Saksamaa Liitvabariigis asuv *Amtsgericht Bad Urach* (*Bad Urachi* esimese astme kohus, Saksamaa) väljastas Euroopa pärimistunnistuse nr 1 VI 175/18, kasutades määruse nr 1329/2014 V. lisa esitatud 5. vormi, sellele on liidetud IV lisa, milles kinnitatakse pärija õiguslikku seisundit ja õigusi. Samas ei ole aga mingeid andmeid esitatud 5. vormi IV lisa punktis 9, mille eesmärk on täpsustada pärijale määratud vara(d), mille kohta tunnistust taotleti. Apellandi poolt apellatsioonkaebuses esitatud argumentidest ja viidatud Saksa kohtute praktikast nähtub, et selliste andmete esitamata jätmine ei ole tõendi väljastanud asutuse viga.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on selles suhtes asjakohane määruse (EL) nr 650/2012 põhjendus 68. Selles on sõnaselgelt sätestatud, et „[t]unnistust välja andev asutus peaks järgima vorminõudeid, mida nõutakse kinnisvara registreerimisel registrit pidavas liikmesriigis“. Siiski tuleb meele pidada ka seda, et määruse preambulis seda seisukohta sõnastades ei ole liidu seadusandja kehtestanud tunnistuse väljastava asutuse suhtes kohustuslikku õigusnormi, lisaks ei korranud seadusandja seda seisukohta määruse (EL) nr 650/2012 artiklites.
- 13 Neil asjaoludel on eelotsusetaotluse esitanud kohtul Euroopa pärimistunnistuse loomisega taotletavaid eesmärke silmas pidades ja „[p]iiriülese mõjuga

pärimisasja kiireks, sujuvaks ja tõhusaks lahendamiseks liidus“, nagu seda soovib liidu seadusandja [määruse (EL) nr 650/2012 põhjenduse 67 esimeses lauses], kahtlusi määruse nr 650/2012 artikli 1 lõike 1 punkti 1 ja artikli 69 lõike 5 tõlgendamise suhtes ning ta palub seetõttu Euroopa Kohtul vastata eelotsuse küsimusele.

TÖÖDOKUMENT